

Zitting 1980–1981

16 741

Verdrag betreffende de sociale zekerheid van Rijnvarenden (herzien) met bijlagen; Genève, 30 november 1979

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Ter griffie van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 15 april 1981. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal zal worden onderworpen, kan door of namens een of beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 15 mei 1981

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 11 april 1981

Ter voldoening aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 60 en onder verwijzing naar het derde lid van artikel 61 van de Grondwet, de Raad van State gehoord, heb ik de eer u hierbij de Nederlandse en de Franse tekst over te leggen van het op 30 november 1979 te Genève tot stand gekomen Verdrag betreffende de sociale zekerheid van Rijnvarenden (herzien), met bijlagen (Trb. 1981, 43)¹.

Een toelichtende nota bij deze overeenkomst gelieve u hiernevens aan te treffen.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C. A. van der Klaauw

¹ Nedergelegd op de bibliotheek ter inzage.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

De ontwikkeling in het laatste decennium van de nationale wetgevingen op het terrein der sociale zekerheid in de landen die partij zijn bij het Verdrag betreffende de sociale zekerheid van Rijnvarenden (herzien) van 13 februari 1961 (Trb. 1963, 45), te weten: België, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en Zwitserland is voor het Administratief Centrum voor de Sociale Zekerheid van Rijnvarenden te Straatsburg aanleiding geweest het initiatief te nemen tot een herziening van dit verdrag. Ook de ontwikkeling van de internationale coördinatieregelingen betreffende sociale zekerheid, met name de vervanging van de Verordeningen nrs. 3 en 4 van de Raad van de EEG inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers door de Verordeningen nrs. 1408/71 en 574/72 van deze raad, betreffend de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de gemeenschap verplaatsen, (PB.EG. nr. L. 149 van 5 juli 1971, resp. PB.EG. nr. 674 van 27 maart 1972) alsmede de totstandkoming van het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid (Trb. 1976, 158) noopte tot een herziening. In overleg met de Centrale Commissie voor de Rijnvaart en in nauwe samenwerking met het Internationaal Arbeidsbureau heeft genoemd tripartite samengestelde Administratief Centrum een ontwerp voor een nieuw verdrag betreffende de sociale zekerheid van Rijnvarenden opgesteld.

Dit ontwerp werd, nadat in de tekst nog een aantal wijzigingen waren aangebracht, te Genève op 30 november 1979 door een conferentie van afgevaardigden van de regeringen van België, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en Zwitserland definitief aanvaard. De conferentie werd tevens bijgewoond door vertegenwoordigers van de Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau, de Centrale Commissie voor de Rijnvaart, de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties en de Commissie van de Europese Gemeenschappen.

Bij de redactie van het nieuwe verdrag is gestreefd naar een zo groot mogelijke harmonisatie met de bepalingen van bestaande internationale regelingen, in het bijzonder met de bepalingen van het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid en van de Verordening nr. 1408/71 van de Raad van de EEG. Deze bepalingen hebben een bevredigende coördinatie tussen de onderscheiden nationale wetgevingen inzake sociale zekerheid bewerkstelligd. Dat desondanks voor de Rijnvarenden een afzonderlijk verdrag nodig wordt geacht, is te verklaren uit de omstandigheid, dat Rijnvarenden door hun ambulante werkzaamheden op de Westeuropese binnenwateren in een bijzondere positie verkeren. Dat een van de Rijnsoeverstaten, namelijk Zwitserland, geen lid-staat van de Europese Gemeenschappen, noch partij bij het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid is, was daarbij tevens van doorslaggevende betekenis. De personele werkingssfeer van het nieuwe verdrag is in vergelijking met die van het verdrag van 1961 aanzienlijk uitgebreid. Het nieuwe verdrag is van toepassing op alle Rijnvarenden ongeacht hun nationaliteit. De beperking tot onderdanen van de verdragsluitende partijen is derhalve vervallen. Voorts geldt het nieuwe verdrag in tegenstelling tot het verdrag van 1961 ook voor de zelfstandige Rijnvarenden. Het begrip «Rijnvarende» omvat ieder die werkzaam is aan boord van een schip dat met winst-oogmerk in de Rijnvaart gebruikt wordt en voorzien is van het certificaat, bedoeld in de herziene Rijnvaart-akte. Het zijn dus niet alleen de bemanningsleden, die onder de werking van het nieuwe verdrag vallen, maar ieder die aan boord werkzaam is: bij voorbeeld ook het restaurantpersoneel op passagierschepen.

Gelet op het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State, blijft openbaarmaking van het advies van de Raad van State en het nader rapport achterwege.

Bijzondere bepalingen

Ziekte en moederschap

De bepalingen van het betrokken hoofdstuk zijn, rekening houdend met de bijzondere situatie van Rijnvarenden, zoveel mogelijk geharmoniseerd met de bepalingen van het overeenkomstige hoofdstuk van EEG-Verordening 1408/71. Met name zijn in het nieuwe verdrag ook bepalingen opgenomen welke het recht op uitkeringen en verstrekkingen regelen van Rijnvarenden die werkloos geworden zijn of een pensioen of rente hebben aangevraagd, alsmede van hun gezinsleden.

Bovendien is wat Nederland betreft met zoveel woorden bepaald dat dit hoofdstuk wat het recht op verstrekkingen betreft, alleen van toepassing is op personen die krachtens de in de Ziekenfondswet geregelde verplichte verzekering, bejaardenverzekering of vrijwillige verzekering recht op verstrekkingen hebben (Bijlage VIII, Toepassing van de wetgeving van Nederland, punt 1a). Personen die uitsluitend krachtens de Algemene Wet bijzondere ziektekosten verzekerd zijn profiteren derhalve niet van de coördinatie-regels van dit hoofdstuk.

Invaliditeit, ouderdom en overlijden (pensioenen)

Voor deze takken van verzekering werd in het verdrag van 1961 volstaan met een verwijzing naar de desbetreffende bepalingen van de Verordeningen nrs. 3 en 4 van de Raad van de EEG, wanneer alleen de wetgevingen van twee of meer lid-staten van de EG bij de vaststelling van de uitkering betrokken zijn, en met een verwijzing naar de bilaterale regelingen tussen een verdragsluitende partij en Zwitserland wanneer ook de Zwitserse wetgeving daarbij betrokken is. In de praktijk leverde deze regeling nogal eens moeilijkheden op in de gevallen waarin op een Rijnvarende zowel de wetgevingen van meer dan één lid-staat van de EG, als de wetgeving van Zwitserland van toepassing waren geweest. Voorts waren met ingang van 1 oktober 1972 de Verordeningen nrs. 3 en 4 vervangen door de Verordeningen nrs. 1408/71 en 574/72, zodat reeds op grond hiervan een wijziging van het verdrag van 1961 op haar plaats zou zijn. Ten einde in de toekomst die moeilijkheden te voorkomen verwijst het nieuwe verdrag niet meer naar andere internationale regelingen. Het bevat nu een zelfstandige uniforme regeling ten aanzien van de opening van het recht op en de berekening van de invaliditeits-, ouderdoms- en overlevingspensioenen. Deze regeling vertoont veel gelijkenis met die van het Europese Verdrag inzake sociale zekerheid en van EEG-Verordening nr. 1408/71. Op één verschil dient evenwel de aandacht te worden gevestigd. Omdat het hier gaat om een verdrag dat voor een bepaalde categorie personen, n.l. de Rijnvarenden geldt, moest worden bepaald onder welke voorwaarden het onderhavige hoofdstuk op hen van toepassing is (artikel 24, tweede lid).

Wanneer het gaat om de vaststelling van uitkeringen bij invaliditeit of overlijden moeten de Rijnvarenden bij de aanvang van de arbeidsongeschiktheid c.q. op het tijdstip van overlijden onderworpen zijn aan de wetgeving van een verdragsluitende partij. Als dit niet het geval is, moeten de betrokken personen gedurende een totale periode van ten minste 5 jaar als Rijnvarende tijdvakken van verzekering hebben vervuld krachtens de wetgeving van een of meer verdragslanden. Deze laatste voorwaarde geldt evenwel alleen wanneer het gaat om wetgevingen volgens welke het recht op uitkeringen bij invaliditeit of overlijden afhankelijk wordt gesteld van het vervullen van een tijdvak van verzekering.

Dit betekent, dat de Nederlandse organen alleen dan gehouden zijn deel te nemen aan het systeem van pro-rata-berekening van arbeidsongeschiktheids-uitkeringen of overlevingspensioenen, wanneer de betrokkene op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet daadwerkelijk verzekerd was in een van de verdragsluitende landen. Deze verdragsregeling houdt re-

kening met de risicogedachte, waarop de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet gebaseerd zijn. De Nederlandse organen worden hierdoor niet betrokken in een lastenverdeling (door middel van pro-rata-uitkeringen) van de pensioenen van personen die niet meer verzekerd zijn bij de intrede van de verzekerde gebeurtenis. Wanneer het gaat om de vaststelling van ouderdomspensioenen overeenkomstig de bepalingen van dit hoofdstuk, moeten de betrokkenen gedurende een totale periode van ten minste 5 jaar als Rijnvarende verzekerd zijn geweest in twee of meer verdragsluitende landen.

Werkloosheid

Het betrokken hoofdstuk is in tegenstelling tot alle andere hoofdstukken van het nieuwe verdrag alleen van toepassing op werknemers, omdat geen der verdragsluitende partijen een werkloosheidsregeling heeft die voor zelfstandigen geldt. Het verdrag van 1961 bevatte slechts een beperkte regeling inzake werkloosheid. Alleen omtrent de samentelling van tijdvakken en de berekening van het bedrag der uitkeringen werden regels gegeven. Voorts was slechts geregeld dat de Rijnvarende bij terugkeer naar het bevoegde land zijn aanspraak op werkloosheidsuitkering aldaar geldend kon maken. Het nieuwe verdrag bevat een meer gedetailleerde regeling welke nauw aansluit bij die van het hoofdstuk werkloosheid van EEG-Verordening 1408/71, wat betreft het recht op werkloosheidsuitkering van werknemers die in een ander land wonen, dan dat waar zij verzekerd zijn. De in deze situatie verkerende werkloos geworden Rijnvarende heeft aldus recht op werkloosheidsuitkering van het bevoegde land, indien hij ter beschikking blijft van zijn werkgever of van de diensten voor arbeidsbemiddeling van dit land (*artikel 56*). Laat hij zich als werkzoekende inschrijven bij de diensten voor arbeidsbemiddeling van het land van zijn woonplaats, dan heeft hij recht op de werkloosheidsuitkering waarin de wetgeving van dit land voorziet (*artikel 57*).

Gezinsbijslagen

In hoofdstuk 6 is geregeld de coördinatie van de wetgevingen, welke voorzien in gezinsbijslagen, onder welke benaming dan ook. De regeling voor de actieve Rijnvarenden en de Rijnvarenden die in het genot zijn van een werkloosheidsuitkering vertoont gelijkenis met die, neergelegd in het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid.

Daar de wetgevingen inzake gezinsbijslagen van de verdragsluitende partijen principiële verschillen vertonen – sommige wetgevingen verbinden het recht op gezinsbijslagen aan de uitoefening van beroepswerkzaamheden door de kostwinners, bij andere daarentegen is het dragen van gezinslasten en het wonen van de belanghebbende in het betrokken land bepalend voor het recht – kon geen overeenstemming worden bereikt over een uniforme regeling inzake het recht op gezinsbijslagen voor gezinsleden die wonen in een ander land dan dat, hetwelk ingevolge het verdrag bevoegd is. Ten aanzien van deze gezinsleden wordt de verdragsluitende partijen een alternatief geboden. Dit alternatief bestaat uit toekenning van de gezinsbijslagen, voorzien in de wetgeving van het land waar de gezinsleden wonen (afdeling 1), dan wel toekenning van de kinderbijlagen, voorzien in de wetgeving welke op de Rijnvarende van toepassing is (afdeling 2). In het eerste geval geschiedt de betaling van de gezinsbijslagen door de instellingen van het land waar het gezin woont voor rekening van het land aan de wetgeving waarvan de Rijnvarende onderworpen is; in het andere geval geschiedt de betaling rechtstreeks door de instellingen van dit land. Aan de verdragsluitende partijen wordt de bevoegdheid verleend te kiezen voor een van de beide afdelingen. Deze keuze wordt kenbaar gemaakt in de bijlage VII bij het verdrag (*artikel 61*). Gezien het karakter van de Nederlandse kinderbijslag-

wetgeving heeft Nederland gekozen voor toepassing van de afdeling 2, evenals Zwitserland. De overige verdragsluitende partijen hebben gekozen voor de toepassing van de afdeling 1.

Ten aanzien van gezinsleden die bij de Rijnvarenden aan boord wonen, alsmede ten aanzien van de gezinsleden van gepensioneerde Rijnvarenden zijn wel uniforme regelingen opgenomen, welke overeenstemmen met die van het thans van kracht zijnde verdrag van 1961, onderscheidenlijk de EEG-Verordening 1408/71 (*artikel 62, eerste lid en artikel 64, eerste lid, resp. afdeling 3*). Het vraagstuk van de samenloop van rechten op gezinsbijslagen is geregeld in artikel 77 van het nieuwe verdrag.

Slotbepalingen

Bij het nieuwe verdrag zijn acht bijlagen gevoegd, welke preciseringen bevatten van enige in dit verdrag voorkomende begrippen of bepalingen en opgaven van regelingen, waarop het verdrag in de verschillende landen van toepassing is, dan wel die voor de toepassing van de wetgevingen van de verdragsluitende landen relevant zijn. Deze bijlagen die blijkens artikel 88, eerste lid, van het verdrag een wezenlijk bestanddeel ervan vormen, betreffen uitsluitend de uitvoering van het verdrag. Eventuele wijzigingen van de bijlagen behoeven dan ook geen parlementaire goedkeuring.

Het nieuwe verdrag staat open ter ondertekening voor de staten die in de Centrale Commissie voor de Rijnvaart zijn vertegenwoordigd, alsmede voor Luxemburg. Voorts is de mogelijkheid opgenomen dat ook andere staten toetreden onder voorbehoud van algemene instemming van de verdragsluitende partijen.

Evenals het verdrag van 1961 zal het nieuwe verdrag wat het Koninkrijk betreft, alleen voor Nederland gelden.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,
L. de Graaf

De Staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne,
E. Veder-Smit

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat,
N. Smit-Kroes

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
D. F. van der Mei